

TEMATIKUS FOGLALKOZÁS

Régészet felsőfokú szakirányú képzésben részesülők számára

A NAGYBERUHÁZÁSTÓL A RÉGÉSZETI KIÁLLÍTÁSIG

Ismeretbővítés, magas szintű kulcs- és alapkompenciák (hozzaértés) fejlesztése

KONCEPCIÓ, HONNAN-HOVA:

Eelőzetes ismeret és készségfelmérés. Tematikus foglalkozásainkon a koherens és átfogó, egész életen át tartó tanulás stratégiáját, a cselekvőképes tudás megszerzésére való esély, ill. esélyegyenlőség biztosítását tartjuk szem előtt. A kulcskompetenciák közül az anyanyelvi kommunikációt, a tudományban és a technológiában, a tanulás tanulásában és a kulturális tudatosságban, az oktatás és a gazdaság kapcsolatainak erősítése, a képzés hatékonyságának és minőségének javítása terén kívánjuk fejleszteni a helyi gyűjteményre és kiállításra, valamint az intézményben folyó kutatómunkára alapozva – konkrétan Szentes térségére vonatkozóan. Emellett – a szűkebb térség régészeti problémáinak és emléktárájának megismerésével, elemzésével a hallgatók anyagismerete is bővül. Ez utóbbi tudás ugyanis a régészetben elsősorban a gyakorlatban szerezhető meg.

A KJM gyűjteményeinek nagyságát, reprezentativitását és jelentőségét vizsgálva megállapíthatjuk, intézményünket régészeti profilú múzeumként lehet meghatározni. A régészeti gyűjtemény kb. 300.000 darabból áll. A gyűjtemény súlyának megfelelően szeretnénk a tárgyi emléktárat a múzeumpedagógiában hasznosítani.

Tárlataink és természetesen raktárink anyaga, valamint az intézményünkben folytatott kutatások tartalmilag kötődnek az SZTE régészeti képzésében nyújtott ismeretekhez. A múzeumi anyag feldolgozásával a képzés tananyagát bővíteni, kiegészíteni igyekszünk. *Az egyes órákon az új ismeretek elmélyítése mellett figyelemmel kell lennünk a megszerzett jártasság ellenőrzésére is.*

FORRÁS:

„Felgyő 85. lelőhely (Kettőshalmi-dűlő) régészeti kutatásainak eredményei”
(épülő állandó kiállítás)

A szentesi múzeum 110 éve – múzeumtörténeti kiállítás/régészet

A Koszta József Múzeum Régészeti Gyűjteménye

A GYŰJTEMÉNY:

Minden történelmi korból (őskor, ókor, középkor - benne a népvándorláskor) tudunk felmutatni országos, európai vagy világhírű leletegyüttest (Szegevár-Tűzköves – Sarlós Isten, Szentes-Vekerzug – szkíta anyag, Szentes környéki gepida és avar temetők gazdag mellékletei, derekegyházi oldali honfoglalás kori temető, stb.). A kiemelkedő és híres tárgyak mellett szinte minden régészeti korból bőségesen rendelkezünk olyan emléktárral, amely az emberi történelem adott szakaszának jellegzetességeit viseli magán. Így nemcsak gyűjteményünk, de kiállításaink is messzemenően alkalmasak tematikus foglalkozások terepül.

A KIÁLLÍTÁSOK:

A kistérségben, Felgyő-Kettőshalmi-dűlőben 2004-2005-ben zajló nagyszabású régészeti feltárás eredményeit bemutató kiállítás bepillantást enged a nagyberuházások területén megvalósuló megelőző régészeti feltárások valamennyi kérdéskörébe, um. a beruházó és a tervezett beruházási projekt megismerése, örökségvédelmi eljárás, örökségvédelmi hatástanulmány készítése, a régészeti feltárás előkészítése, műszaki-szakmai kivitelezése, a régészek terepen alkalmazott munkamódszerei. Megismertet az ásatások során feltárt emlékanyagból kibontakozó népelettel, a békés építőmunkával, a hétköznapokkal. Konkrétan három történelmi életképben a szarmaták faluját, a füstölő kemence használatát és a rómaiakkal folytatott kereskedelmüket, divatos ruházatukat, egy avar család házat és hétköznapjait, valamint a 11. századi magyarok halottas szokásait, temetkezési viseletét ismerhetjük meg.

A múzeumtörténeti kiállítás a múzeum régészeti gyűjteményének azon reprezentatív tárgyait mutatja be, amelyek jellemzik az elmúlt száz évben folytatott gyűjtőtevékenységet. Elsősorban Csallány Gábor kiemelkedő feltárásaira támaszkodik és a hazai és nemzetközi viszonylatban figyelemre méltó tárgyakat vonultatja fel.

PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSÜNK:

Komplex muzeológiai és régészeti anyagismeretet kívánunk nyújtani. Sokoldalú forráselemzéssel és információközvetítési eljárással – élményszerűvé tenni az ismeretszerzést. Az ismeretek, a készségek és a beállítódások olyan szintű együttes működtetését kívánjuk elérni, hogy az új ismeretek további begyakorlási idő nélkül álljanak a részt vevők rendelkezésére. A kulcskompetenciák egy része, valamint az alapkompenciák fejlesztése révén használható tudást kívánunk nyújtani.

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ SZAKEMBEREK:

múzeumpedagógus, egyetemi oktató
muzeológus, régész, restaurátor
technikus
gyűjteménykezelő

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ESZKÖZÖK:

Technika: PC, projektor, kivetítő, video- és CD lejátszó, magnó, interaktív (PC-re alapozott) ismeretszerzési pont,
Demonstráció: műtárgy, makett, műtárgymásolat
Egyéb segédeszközök: papír, írószer, feladatlap, rekonstrukció, puzzle, memória és egyéb szemléltető eszköz, „tapogató tárló”, előre kiválasztott gyűjteményi tárgyak

KÉNYELMI FELSZERELTSÉG:

ruhatár
múzeumbolt
ülőpárnák, hordozható székek (kiállítás)
asztalok és székek (foglalkoztató)

1. foglalkozás:

AZ ÖRÖKSÉGVÉDELMI TÖRVÉNY

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A
Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete
A foglalkozás felépítése:

A régészeti örökség védelme Magyarországon, az örökségvédelemmel foglalkozó intézmények – *rövid történeti áttekintés, demonstráció, PowerPoint*

A magyar örökségvédelmi törvény és a hozzá kapcsolódó rendeletek, eljárási szabályok – *a törvény lényegi pontjainak ismertetése nemzetközi összehasonlításban, a gyakorlati feladatok számba vétele,*

Sokoldali szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal, komplex szakirodalmi jegyzék nyújtása

2. foglalkozás:

AZ ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete

A foglalkozás felépítése:

Az örökségvédelmi (régészeti) hatástanulmány szerepe, jelentősége a régészeti örökség védelmében – *törvényi előírások, tudományos jelentőség, adattárak és adatbázisok*

A hatástanulmány készítésének törvényileg szabályozott elemi – *áttekintés*

A hatástanulmányok fajtái, jellemzői és követelményei – *a régész feladata*

Gyakorlati példák – *hatástanulmányfajták megismerése*

Sokoldali szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal

3. foglalkozás:

A NAGYBERUHÁZÁS ÖRÖKSÉGVÉDELMI FELADATAI

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete

A foglalkozás felépítése:

A nagyberuházás fogalma, a megelőző feltárás fogalma – *elmélet (jogi) és gyakorlati példák*

A nagyberuházások előtt megvalósuló örökségvédelmi eljárás lépései – *törvényi szabályozás, gyakorlati problémák, a Felgyő-kettőshalmi-dűlői problémák általános tanulságainak bemutatása*

A megelőző feltárás előkészítése, a szolgáltató múzeum és a megbízó közötti szerződések kritikus pontjai – *jellegetes hibák, hiányosságok, későbbi konfliktusok, gyakorlati példák*

Sokoldali szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal

4. foglalkozás:

A RÉGÉSZETI PROTOKOLL

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete

A foglalkozás felépítése:

A feltárások dokumentációs követelményei – helyi múzeumi protokoll vagy KÖSZ protokoll – *fogalmak és feladatok értelmezése, összehasonlító elemzés, gyakorlati feladatok*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal

5. foglalkozás:

AZ ÁSATÁSOK DOKUMENTÁLÁSA

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete

A foglalkozás felépítése:

A földmunka (gépi, kézi, szintkövetés) – *az ásatás módszertana, képi szemléltetés*

- az objektum – *folt, metszet kibontott állapot, szuperpozíció*

- a bontás – *módszertan, eszközök*

A dokumentálás módszerei és szempontjai: – *szöveg, kép, rajz, adat- és nyilvántartó lapok használata*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal

6. foglalkozás:

TECHNIKUS A FELTÁRÁSOKON ÉS A MÚZEUMBAN

A tárgy útja az objektumtól a restaurátor műhelyig, a kiállításig és a publikációig

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete

A foglalkozás felépítése:

a technikus és a régész feladata – *a feltáráson*

a technikus és a régész feladata – *a restaurálás, a gyűjteményi elhelyezés és a tudományos feldolgozás, a közzé tétel előkészítése során*

A leletanyag kezelése – *a törvényi előírások, muzeológiai szabályok érvényesítése a protokollokon keresztül*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint, feladatlapokkal és információs anyagokkal

7. foglalkozás:

RESTAURÁLÁS, ANYAGVIZSGÁLAT ÉS NYILVÁNTARTÁSBA VÉTEL

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás vonatkozó részlete
A foglalkozás felépítése:

A törvényi követelmények, rendeleti szabályozás – *ismertetés, rögzítése
feladatlapokon*

Az anyagvizsgálatok lehetőségei, rendje, jelentősége – *ismertetés, példák, PowerPoint
Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval, PowerPoint,
feladatlapokkal és információs anyagokkal*

8. foglalkozás:

KÖZZÉTÉTEL KIÁLLÍTÁS FORMÁJÁBAN

A kiállítás-készítés ABC-je

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a régészeti állandó kiállítás, valamint a múzeumtörténeti kiállítás
A foglalkozás felépítése:

Hagyományos vagy újszerű tálalás? – a kiállítási *célok és eszközök vizsgálata*

A kiállítás-készítés ABC-je – *a két kiállítás összehasonlító elemzése*

A két kiállítás múzeumpedagógiai hasznosításának lehetőségei – *feldolgozási
javaslatok, a tárlatok átfogó feladatlapos értékelése*

A kiállításához a múzeumpedagógiai hasznosítási terv – *a kidolgozás szempontjai,
gyakorlati feladat is*

Feladatlapok és foglalkoztató anyagok tervezése, készítése – *gyakorlati tevékenység
Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal,
PowerPoint és gyakorlati foglalkozás*

9. foglalkozás:

A SZENTES KÖRNYÉKI SZARMATÁK

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a múzeumtörténeti kiállítás és a felgyői kutatásokat bemutató tárlat
A foglalkozás felépítése:

A szarmaták története és megjelenése a Kárpát-medencében

A Szentes környéki szarmaták kutatástörténete

A Szentes környéki szarmata temetkezések – *temetkezési szokások, leletek és viseleti
rekonstrukció a kiállítás alapján*

A Szentes környéki szarmata települések – *a településfajták jellemzése, a kerámia
leletek értékelése a kiállítás alapján*

A szarmata-római kapcsolatok – *a kiállítás alapján*

*Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal,
PowerPoint és gyakorlati foglalkozás*

10. foglalkozás:

AZ AVAROK SZENTES KÖRNYÉKÉN

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a múzeumtörténeti kiállítás és a felgyői kutatásokat bemutató tárlat
A foglalkozás felépítése:

- Az avarok története és megjelenése a Kárpát-medencében
- A Szentés környéki avarok kutatástörténete
- A Szentés környéki avarok temetkezései – *temetkezési szokások, leletek és viseleti rekonstrukció a kiállítás alapján*
- A Szentés környéki avar települések – *a településfajták jellemzése, a kerámia leletek értékelése a kiállítás alapján*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal, PowerPoint és gyakorlati foglalkozás

11. foglalkozás:

A MAGYARSÁG ÉLETE AZ ÁRPÁD-KORBAN VIDÉKÜNKÖN

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a múzeumtörténeti kiállítás és a felgyői kutatásokat bemutató tárlat
A foglalkozás felépítése:

- A honfoglalás- és államalapítás kori előzmények – *áttekintés*
- 10-13. századi temetkezések a térségben – *temetkezési szokások, leletek és viseleti rekonstrukció a kiállítás alapján*
- 10-13. századi települések a térségben – *a településfajták jellemzése, a kerámia értékelése a kiállítás alapján*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal, PowerPoint és gyakorlati foglalkozás

12. foglalkozás:

SZARMATA, AVAR ÉS ÁRPÁD-KORI MAGYAR KÉZMŰIPAR

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a múzeumtörténeti kiállítás és a felgyői kutatásokat bemutató tárlat
A foglalkozás felépítése:

- A kerámia – *A kiállított tárgyak alapanyaga, készítésének technológiai háttere*
- A kő – *A kiállított tárgyak alapanyagfajtája, a köeszköz készítésének módja, használatának technológiai háttere*
- A fém – *A kiállított tárgyak alapanyaga, készítésének technológiai háttere (ötvösök, vasfeldolgozás)*
- A csont – *a valószínűsíthetően műhelyben készült tárgyak formai jegyei*
- A tapogató tárló használata – *anyagismeret (nyitottságra nevelés az esélyegyenlőség biztosítása irányába)*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal, gyakorlati foglalkozás

13. foglalkozás:

SZARMATA, AVAR ÉS ÁRPÁD-KORI MAGYAR HÁZIIPAR

Ajánlott korosztály: felsőoktatás, régészet szak B,A

Időtartam: 90 perc

A foglalkozás kiindulópontja a múzeumtörténeti kiállítás és a felgyői kutatásokat bemutató tárlat

A foglalkozás felépítése:

A kézműipar és a háziipar fogalma közti különbség, szerepük az adott kor gazdaságában

A házikerámia – *A kiállított tárgyak alapanyaga, készítésének technológiai háttere*

A szarmata, avar, Árpád-kori magyar falusi házi/háztartásiipar – *szövés, fonás ruhakészítés, csont- és halászati, valamint földművelési eszközök készítése, javítása – összehasonlító technikai ismeretek*

A tapogató tárló használata – *anyagismeret (nyitottságra nevelés az esélyegyenlőség biztosítása irányába)*

Sokoldalú szemléltetés, hatékony ismeretátadás demonstrációval és feladatlapokkal, gyakorlati foglalkozás

A régészeti lelőhelyekre, a régészeti kutatásra és a régészeti leletekre vonatkozó bemutatásra kerülő főbb jogszabályok:

2005. évi LXXXIX. törvény a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény módosításáról

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

1997. évi CXL. törvény (különösen a 38-49. §) a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (különös tekintettel a földvárak és kutatásról)

18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójának anyagi elismerésének részletes szabályairól (módosítása folyamatban)

4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet örökségvédelmi hatástanulmányról

16/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal eljárására vonatkozó szabályokról

SZÜKSÉGLETEK VALAMENNYI ÓRÁHOZ:

Személyi:

Részletes tematika, óravázlat kidolgozása;

Ismertető/demonstráció/feladatlap/PowerPoint/filmek, stb. tervezése, modellezése az SZTE Régészeti tanszék oktatóinak bevonásával

Demonstrációs anyagok készítése/készítése

Múzeumi tárgyi anyagok kiválasztása

Múzeumi tárgyi anyagok előkészítése, visszasorolása

Technika biztosítása

Dokumentálás

Internetes elhelyezés

Dologi:

Segédeszközök: PC, projektor, DVD-lejátszó, CD-lejátszó, kazettás magnó, diavetítő, TV, acéltábla, asztalok, székek, ülepárnák,

Technikai háttéreszközök: nyomtató, scannel, spirálozógép és tartozékai, laminológép és tartozékai,

Foglalkoztató anyagok, segédanyagok, feladatlapok szerkesztése, sokszorosítása, szemléltető képek, makettek, műtárgymásolatok **készítése**, scannelés, nagyítás, laminálás, puzzle-k készítése,

Egyéb eszközök: CD-k, DVD-k, kazetták, felírotáblák, fénymásoló papírok, festépatronok, kartonok, védőkesztyűk, tolómérők, ollók, ragasztók, színes ceruzák, festékek, filctollak, rajztáblák, gyurma, dossziék, dobozok, parafatáblák, rajzszőgek, rajzlapok, mm-papírok, kapcsok, csipeszek, faanyagok, stb.